

ГІРСЬКІ ВОДОЙМИ В СТРАТЕГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

О.Р. Іванець

Львівський національний університет імені Івана Франка

Водойми Українських Карпат представлені унікальними екосистемами. Вони – характерний елемент гірських ландшафтів. Для поглибленого вивчення розвитку лімноекосистем пропонується розробити комплексну програму досліджень котра повинна базуватися на продукційно-балансовому підході.

Ключові слова: Українські Карпати, лімноекосистеми, гідробіоти, екомережа, біорізноманіття.

Ivanets O. R. Mountain reservoirs in strategy of preservation of a biological and landscape variety of the Ukrainian Carpathian mountains. Reservoirs of the Ukrainian Carpathian mountains are submitted unique ecosystems. They - a characteristic element of mountain landscapes. For the profound studying development limnoecosystems it is offered to develop the complex program of researches which should be based on the products-balance approach.

Key words: Ukrainian Carpathian, limnoecosystems, hydrobionts, econet, biodiversity.

Одним з основних пріоритетів національної екологічної стратегії об'єктивно визначено запровадження інтегрованого управління водними ресурсами з метою їх збереження і відтворення [15]. Від вирішення завдання охорони і відновлення біологічного і ландшафтного різноманіття залежать перспективи функціонування оточуючого середовища як цілісної системи.

Водойми Українських Карпат є унікальними екосистемами і характерним елементом гірських ландшафтів. Вони займають особливе місце в розробці заходів, спрямованих на вирішення екологічних проблем, оскільки є природними ядрами локальних екомереж, своєрідними банками генофонду.

Площа гідроценозів Українських Карпат становить 20,2 тис.м², їх об'єм – 11,0 км³. При цьому на 1 км² площі земної поверхні припадає 547 тис. м³ водних ресурсів, що становить 21,9% від загальних ресурсів України. Карпатські озера невеликі, загальна їх площа близько 40 га [18].

Водойми Українських Карпат віддавна привертають увагу дослідників проте, ряд питань щодо їх гідробіологічних характеристик є нез'ясованим [1 – 14; 16, 17; 19 – 22].

Для поглибленого вивчення розвитку лімосистем, вдосконалення методів екологічного прогнозування та біоекологічного моніторингу необхідно розробити комплексну програму досліджень, яка б ґрунтувалась на продукційно-балансовому підході.

Одним із завдань такої програми має бути підготовка системи заходів щодо вдосконалення державної екологічної політики в області збереження біологічного і ландшафтного різноманіття і сприяння її виконанню на рівні державного управління у країнах Карпатського регіону.

Така програма має базуватися, зокрема, на вивченні трофічних ланцюгів та продукційно-біологічних характеристик водойм. Необхідно передбачити дослідження кругообігу найважливіших біогенних елементів, оцінити вплив на екосистему озер водозбірних басейнів, з'ясувати їх фізико-хімічні властивості.

Виконання завдань такої програми дозволить зберегти і відновити різноманітність природних і природно-антропогенних систем від популяційного до ландшафтного рівня, буде сприяти збереженню усіх форм гідробіотів Карпатського регіону в умовах зростаючого антропогенного впливу.

Література

1. *Іванець О.Р.* Водні безхребетні як об'єкт охорони в умовах малих водойм передгір'я Карпат // Тези доп. міжнар. конф. “Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона”. Ужгород, 1993. С. 270-272.
2. *Іванець О.Р.* Розмірно-вагова структура популяції *Daphnia (Daphnia) longispina* O.F. Muller оз. Несамовите (Українські Карпати) // Тез. доп. міжнар. науково-практичної школи “Природні екосистеми Карпат в умовах посиленого антропогенного впливу”. Ужгород, 4-7 жовтня, 2001 р. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Біологія.- 2001. № 10. С. 83 – 85.
3. *Іванець О.Р.* Гіллястовусі раки (*Cladocera*) оз. Синевир (Українські Карпати) // М-ли міжнар. конф. “Гори і люди” (у контексті сталого розвитку). Рахів, 14-18 жовтня, 2002, а. Т.2. С. 288-290.

4. *Іванець О.Р.* Характеристика зоопланктоценозів деяких озер Українських Карпат // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. біол. 2002, б. Вип. 29. С. 138-143.
5. *Іванець О.Р., Тях Ю.Ю.* Фауна гілястовусих раків (Cladocera) оз. Гропа // М-ли VI міжнар. науково-практичної конференції “Наука і освіта” 20-24 січня 2003 р. Дніпропетровськ – Донецьк – Харків. Т. 3. “Біологія” м. Дніпропетровськ, “Наука і освіта” 2003. С. 7.
6. *Ковальчук Н.Є.* Некоторые гарпактикоиды (Copepoda, Harpacticoidae) из родников Западной Украины // Вестн. зоол. –1988. №4 – С. 77–78.
7. *Ковальчук Н.Є.* Фауна і екологія гарпактикоїд Східних Карпат // Мат. міжнар. конф. “Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона”. – Ужгород, 1993 – С. 279–281.
8. *Ковальчук Н.Є.* До розповсюдження гарпактикоїд в межах Українських Карпат // Мат. міжн. наук.– практ. конф., присвяченої 550-річчю м. Рахова–Рахів, 1997.– С. 99–101.
9. *Ковальчук Н.Є., Ковальчук А.А.* О находении в Карпатах новых для фауны Украины видов ракообразных // Вестн. зоол. –1988. №5.– С. 83 – 84.
10. *Ковальчук А.А., Ковальчук Н.Є.* Новый вид ракообразных (Copepoda, Harpacticoidae) из Украинских Карпат // Вестн. зоол. –1991. №2.– С. 67–71.
11. *Микітчак Т.І.* Структурна організація й збереження зоомікроценозів водних екосистем Чорногори (Українські Карпати). Автореф. дис. ... канд. біол. наук. Дніпропетровськ, 2005, 20 с.
12. *Монченко В.І.* Щелепнороті циклоподібні, циклопи (Cyclopidae). Фауна України. – К.: Наук. думка., 1974.– Т.27. Вип. 3. – 452 с.
13. *Монченко В.І.* Состояние фауны циклопид (Cyclopidae) Восточных Карпат Мат. міжнар. конф. “Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона”. – Ужгород, 1993 – С. 300 – 302.
14. *Монченко В.І.* Свободноживущие циклопообразные копеподы Понто–Каспийского бассейна.–К.: Наук. думка., 2003.– 350 с.
15. *Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. Спеціальне видання до 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів навколишнього середовища “Довкілля для Європи”.* Київ.: Новий друк, 2003. 128 с.
16. *Пидгайко М.Л.* Зоопланктоценозы водоемов различных почвенно–климатических зон // Изв. ГосНИОРХ. Ленинград, 1978, т. 135, с. 3 – 109.
17. *Пидгайко М.Л.* Зоопланктон европейской части СССР. – М.: Наука, 1984.– 207 с.
18. *Природа Украинской ССР. Моря и внутренние воды.* К.: Наук. Думка., 1987, 224 с.
19. *Терек Й.* Экологическое состояние двух озер в Восточных Карпатах // Тези доп. міжнар. конф. “Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона”. Ужгород, 1993. С. 319-322.
20. *Терек Й.* Сітковий зоопланктон двох озер національного природного парку “Синевир” // Тези доп. Міжнар. конф. “Проблеми екологічної стабільності Східних Карпат”. Синевир, 1999. С. 189-192.
21. *Terek J.* Príspevok k poznaniu hydrofauny niektorých jazier Zakarpatskej oblasti USSR // Zb. pedagog. fak. v Presove. Un. P. J. Safarika v Kosciach. Priridne Vedy. Roc. – 1983.- XX. Zv. 1. – St. 161 – 167.
22. *Terek J.* Zooplankton of mountain lakes near Hoverla // Тези доп. міжнар. конф. “Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона”. Ужгород, 1993. – С. 294 – 296.

Стаття поступила до редакції 27.08.2008 р.; прийнята до друку 04.09.2008 р.

Іванець О. Р. - кандидат біологічних наук, доцент кафедри зоології, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Рецензент: кандидат біологічних наук Сіренко А. Г., доцент кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.